

Advies Benoemingsadviescommissie Bijzondere Leerstoel *Governance of Intelligence and Security Services*

Den Haag, 12 juni 2017

1. Inleiding

Dit rapport betreft het advies omtrent de invulling van een bijzondere leerstoel *Governance of Intelligence and Security Services* voor 0,2 fte, voor een periode van vijf jaar. Het wordt uitgebracht door de Benoemingsadviescommissie (verder: BAC) voor de genoemde leerstoel.

De commissie bestaat uit de volgende leden.

- Prof. dr. K. Yesilkagit, hoogleraar International Governance en decaan FGGA, tevens voorzitter van de commissie;
- Prof. dr. E. Bakker, hoogleraar Terrorisme en Contraterrorisme en wetenschappelijk directeur van het Institute of Security and Global Affairs (ISGA);
- Prof. dr. B.A. de Graaf, hoogleraar History of International Relations and Global Governance aan de Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. R.A. Lawson, hoogleraar Europese bescherming van de rechten van de mens;
- Dr. M. Liem, universitair hoofddocent Terrorism & Political Violence, tevens secretaris van de commissie;
- Prof. mr. dr. E.R. Muller, hoogleraar Veiligheid en Recht en vicevoorzitter van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid;
- [REDACTED], MSc student aan het Institute of Security and Global Affairs (ISGA), tevens oud-student van de minor Inlichtingenstudies.

2. Voorgeschiedenis en beoordelingskader

De Stichting *Intelligence Studies* heeft de wens te kennen gegeven een bijzondere leerstoel te vestigen bij het Institute of Security and Global Affairs (ISGA) van de Faculty of Governance and Global Affairs van de Universiteit Leiden, met als leeropdracht *Governance of Intelligence and Security Services*.

Het Faculteitsbestuur heeft ter zake een wenselijkheidscommissie ingesteld. Deze commissie heeft op 20 september 2016 haar advies uitgebracht (Bijlage I). Aansluitend heeft zij het navolgende overzicht van taken en functievereisten aangedragen.

Takenpakket

De leeropdracht kent zowel een onderzoeks- als een onderwijskant.

- Het zelfstandig en in samenwerking met anderen verrichten van nationaal en internationaal georiënteerd wetenschappelijk onderzoek dat aansluit bij een van de onderzoeksprogramma's van de Universiteit Leiden (in het bijzonder bij onderzoek aan de Faculteit Governance and Global Affairs en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid) en de EU zoals *Secure Societies - Protecting freedom and Security of Europe and its Citizens* en *Effective Protection of Fundamental Rights in a Pluralist World*.
- Deelname aan het publiek en wetenschappelijk debat en het houden van presentaties op nationale en internationale conferenties op het gebied van inlichtingenstudies en nationale veiligheid en aan nationale en internationale wetenschappelijke publicaties.
- Het ontplooiën van valorisatie activiteiten.
- Het verzorgen van bachelor en masteronderwijs en (gast)lezingen over Intelligence.
- Het verwerven van 2e en 3e geldstroomonderzoek en promovendi in het domein van Intelligence Studies.
- Het proactief bijdragen aan de opbouw van de onderzoeksgroep Intelligence binnen ISGA, alsmede aan het netwerk van intelligence-onderzoekers in Nederland in bredere zin.
- Het begeleiden van lopend onderzoek en promotietrajecten van PhD's.

Functievereisten

- Gepromoveerd met een aantoonbare reputatie als expert op het gebied van veiligheidsstudies in het algemeen en inlichtingenstudies in het bijzonder.
- Actuele en diepgaande kennis van (de ontwikkelingen m.b.t.) het functioneren van Nederlandse en buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten en hun politieke en bestuurlijke context.

- Onderzoekservaring en wetenschappelijke publicaties m.b.t. het (politiek en bestuurlijk) functioneren van Nederlandse en internationale inlichtingen- en veiligheidsdiensten en andere publieke en private actoren en hun politieke en bestuurlijke context.
- Aantoonbare bijdragen aan het wetenschappelijke en maatschappelijke debat over politieke en bestuurlijke aspecten rond inlichtingen- en veiligheidsdiensten bijvoorbeeld in de vorm van bv. presentaties op seminars en/of conferenties.
- Parate en actuele kennis van het functioneren van de AIVD en de MIVD en van de Nederlandse toezichthouder CTIVD en toegang tot het kennisnetwerk zoals buitenlandse wetenschappers en internationale instituten.
- Ervaring met het begeleiden van (promotie)onderzoek is een pre.
- Affiniteit met onderwijs en bij voorkeur aantoonbare didactische kwaliteiten.
- Uitstekende beheersing van de Nederlandse en Engelse taal in woord en geschrift.

Op 14 maart 2017 heeft het College van Bestuur de Stichting *Intelligence Studies* bevoegd verklaard de leerstoel in te stellen, en toestemming gegeven een kandidaat voor de leerstoel te werven, waarbij een open procedure diende te worden gevolgd. Daarop heeft het Faculteitsbestuur de BAC ingesteld.

De benoemingsadviescommissie is tweemaal bijeengekomen.

3. Werving en selectie

Op basis van het wenselijkheidsrapport is een vacaturetekst opgesteld (Bijlage II). Deze is, zoals gebruikelijk, op de universitaire website en op Academic Transfer geplaatst en intern in het Institute of Security and Global Affairs kenbaar gemaakt. Gegadigden konden tot 27 april 2017 solliciteren. Tevens is de vacature onder de aandacht gebracht van de zusterfaculteiten, met het verzoek om de aandacht te vestigen op mogelijke kandidaten.

De BAC ontving in totaal [REDACTED] sollicitatiebrieven, [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

In de periode tussen 27 april en 3 mei 2017 heeft ieder lid van de BAC een schriftelijke reactie toegestuurd, op basis waarvan een briefselectie is gemaakt. Op basis van de sollicitaties en de door de zusterfaculteiten genoemde namen heeft de BAC, in het licht van de door de wenselijkheidscommissie geformuleerde taken en functievereisten, besloten drie kandidaten voor een gesprek uit te nodigen. De kandidaten hebben hun curriculum vitae, een lijst van publicaties, en een zogenaamde 'two-pager' overgelegd. Deze two-pager omvatte de volgende vijf onderwerpen: 1) Hoe zou u een curriculum voor beginners op dit gebied willen inrichten? 2) Wat zijn uw gedachten / ideeën omtrent valorisatie? 3) Hoe zou u aio's gaan aantrekken en begeleiden? 4) Hoe ziet uw onderzoeksvisie er uit? 5) Op welke manier kan deze visie tot uiting worden gebracht binnen ISGA?

4. Beoordeling van de kandidaten

Dr. P. Abels (1956) heeft geschiedenis gestudeerd en is in 1994 (cum laude) gepromoveerd op het gebied van de kerkgeschiedenis. Hij is thans werkzaam als afdelingshoofd Terrorisme en Extremisme bij de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV), en als plaatsvervangend directeur Risico's en Dreigingen. Hij is o.a. jarenlang werkzaam geweest bij de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding (NCTb) en bij de BVD/AIVD, op diverse analyse-en beleidsfuncties. In deze functies heeft hij op [REDACTED] schaal gepubliceerd op de gebieden inlichtingenstudies en contraterorisme; daarnaast is hij zeer productief gebleven op zijn oude vak gebied van de (kerk-)geschiedenis. Na zijn overstap naar de NCTb, heeft hij een voortrekkersrol ingenomen in het opzetten van een kennis-en analyse-eenheid. Om in de behoefte aan wetenschappelijk onderzoek op het terrein van contraterorisme te voorzien, heeft hij de grondslag gelegd aan de leerstoel Terrorisme en Contraterorisme bij de Universiteit Leiden. Hij heeft tevens in diverse begeleidingscommissies en promotiecommissies geparticipeerd en binnen de overheid diverse (wetenschappelijke) onderzoeksopdrachten begeleid. Daarin betuigde hij zich een constructieve en belangrijke partner en adviseur. In het contact met dr. Abels, sprak hij over een langdurige ervaring met zowel de inlichten-producerende als de inlichtingen-consumerende kant. Met de door hem getoonde ervaringen en inzichten in dit veld, in combinatie met zijn uiteengezette onder-

zoeksvisie, wist hij de BAC ervan te overtuigen dat hij een zeer goede kandidaat voor de leerstoel was.

De tweede kandidaat heeft een academische achtergrond in statistiek en logistiek. Omwille van de anonimiteit, zal in algemene termen over haar gesproken worden. In het gesprek met de commissie toonde zij zich energiek en enthousiast over haar vakgebied. Zij gaf echter in het gesprek aan, geen inhoudelijke juridische kennis te hebben van (de ontwikkelingen omtrent) inlichtingen- en veiligheidsdiensten, noch contacten te hebben bij binnenlandse- of buitenlandse diensten, of met (inter)nationale wetenschappers die zich met deze materie bezig houden. Het ontbrak haar daarnaast aan concrete ideeën, samen te werken met andere disciplines binnen ISGA. Haar profiel komt derhalve onvoldoende tegemoet aan de wens met de geschetste leeropdracht wetenschappelijk inzicht te geven in de politieke en bestuurlijke context rond inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De derde kandidaat, naar wie tevens anoniem wordt gerefereerd, werkt als universitair hoofddocent. Zijn hoofdfunctie ligt evenwel niet op het terrein van de leeropdracht, de positionering en het functioneren van inlichtingen- en veiligheidsdiensten, maar op wetenschappelijk onderzoek naar digitale technologieën en grondrechten. Met zijn optreden tijdens het met hem gevoerde gesprek toonde hij zich als bekwaam wetenschappelijk onderzoeker op het gebied van informatie-huishouding, en als ervaren werver van fondsen voor wetenschappelijk onderzoek. Maar tegelijk bleek dat hij onvoldoende zicht heeft op de politieke en bestuurlijke context rond inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Daar komt bij dat zijn gebrek aan (in)directe toegang tot inlichtingen- en veiligheidsdiensten hem niet in staat stelt toegang te hebben tot het kennisnetwerk van buitenlandse wetenschappers en internationale experts, en zodoende onvoldoende een voortrekkersrol kan innemen bij de te vormen onderzoeksgroep Intelligence binnen het Institute of Security and Global Affairs (ISGA).

In het licht van de aard van de leeropdracht heeft de BAC de voor te dragen kandidaat afgewogen tegen de in deze procedure in beeld zijnde andere twee kandidaten. De betreffende kandidaat, dr. P. Abels, geniet met het oog op de bij te dragen kennis van (de ontwikkelingen m.b.t.) het functioneren van Nederlandse en buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten en hun politieke en bestuurlijke context bepaald de voorkeur boven de twee overige

kandidaten. Hoewel de BAC beide andere kandidaten beschouwt als veelbelovende wetenschappers, steekt dr. Abels uit een oogpunt van, kort gezegd, vakinhoudelijke kennis van inlichtingen- en veiligheidsdiensten, kennis van juridische, ethische, politieke aspecten, en de in te nemen leiderschapsrol van de binnen ISGA te ontwikkelen onderzoeksgroep Intelligence, ver boven beiden uit.

5. Advies en afweging

De BAC beveelt – unaniem – aan te benoemen tot bijzonder hoogleraar *Governance of Intelligence and Security Services*:

dr. P.H.A.M. (Paul) Abels,

thans afdelingshoofd Terrorisme en Extremisme bij de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) te Den Haag.

Zij licht dit als volgt toe.

De BAC is van oordeel dat dr. P. Abels goed past binnen het profiel van de leerstoel, door zijn langdurige ervaring in dit vakgebied, door kennis over de bestuurlijke en politieke context van inlichtingen- en veiligheidsdiensten en door zijn gezaghebbende optreden op dit gebied. Hij heeft via zitting in promotiecommissies op het gebied van intelligence, [REDACTED] en contra-terrorisme ook laten merken dat hij het wetenschappelijke landschap zeer goed kent en daar actief in meedraait.

De commissie hecht tevens belang aan het verwerven van tweede en derde geldstroomonderzoek en promovendi in het domein van Intelligence Studies. Dr. Abels heeft zich laten zien als een onderzoeker die in staat zal zijn financiering voor wetenschappelijke projecten te kunnen verkrijgen door warme contacten met behoeftestellers. Daar staat tegenover dat hij – vanwege zijn positie binnen de overheid die daarvoor geen ruimte gaf – geen ervaring heeft met het aanvragen of verkrijgen van wetenschappelijke (internationale / NWO) subsidies. Om deze lacune te dichten, acht de commissie het wenselijk de onderzoeksgroep Intel-

ligence Studies uit te breiden met een (internationale) post-doc die de weg weet te vinden naar de gebruikelijke (Europese / NWO) subsidiekanalen. Ook mag van Dr. Abels verwacht worden dat hij zijn netwerk in Nederland, aan andere universiteiten en onderzoeksinstituten, van onderzoekers op dit gebied, hiervoor aanspreekt en bijeenroept. Het streven zal dan tevens gericht moeten zijn op het voortbrengen van (inter)nationale publicaties in wetenschappelijke tijdschriften, om zo de kennis, die dr. Abels in huis heeft, tot volle uiting te laten komen.

Het onderzoek van de heer Abels kan verder versterkt worden door de inbreng van bestuurskundige inzichten en literatuur omtrent de aansturing en controle van publieke organisaties. In dit verband is raadzaam om collega's van het Instituut Bestuurskunde, die onderzoek doen op dit vlak, nauw te betrekken bij het onderzoek naar inlichtingendiensten.

Op het gebied van het onderwijs mag van dr. Abels veel worden verwacht. Hij is reeds betrokken als gastdocent bij diverse (post-academische) cursussen op het gebied van terrorisme, contra-terrorisme, extremisme en inlichtingen-en veiligheidsstudies. Hij heeft ruime kennis over de rol van geheime diensten in de moderne democratie en rechtsstaat en hun wijze van aansturing, toezicht en verantwoording, alsook de inlichtingenethiek, bedrijfscultuur en beeldvorming bij de buitenwacht. Hij wist de commissie ervan te overtuigen dat hij zeer goed in staat is de zweem van romantiek die nog steeds rond diensten hangt, bij studenten weg te nemen en te vervangen door ethische vragen die spelen rond deze diensten en het instrumentarium waarbij zij mogen en kunnen werken.

Tot slot heeft de commissie nadrukkelijk stil gestaan bij het gegeven dat de kandidaat langdurig werkzaam is geweest, en nog steeds is, in de wereld van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Dat roept de vraag op of hij voldoende afstand kan bewaren tot het onderwerp van onderzoek, en of hij door de buitenwereld ook zal worden erkend als een onafhankelijke en gezaghebbende onderzoeker. De commissie constateert in dat verband allereerst dat een zekere spanning inherent is aan het veld van onderzoek: men kiest ofwel voor een kandidaat die de wereld van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten slechts van veilige afstand kent (en allicht minder goed in staat zal zijn om met gezag te spreken over de ontwikkelingen en problemen die zich in deze wereld voordoen), of men kiest voor een relatie-

ve ‘insider’ die allicht niet altijd in staat is om alle kennis waarover hij/zij beschikt in te zetten voor het wetenschappelijke werk en die in woord en daad duidelijk zal moeten maken over een onafhankelijk oordeel te beschikken. De commissie constateert vervolgens dat uit het profiel van de (bijzondere) leerstoel en de geformuleerde functie-vereisten een zekere voorkeur voor de tweede optie vloeit. Meer in het bijzonder ten aanzien van dr. Abels verwacht de commissie dat hij – met zijn manier van optreden en zeer grote inhoudelijke kennis – goed in staat zal zijn zich het vereiste gezag als onderzoeker te verwerven. Hij is zich goed bewust van de hierboven geschetste spanning en de verwachtingen die leven ten aanzien van onafhankelijk onderzoek. De commissie acht het daarbij van belang dat dr. Abels de ambitie heeft uitgesproken om de omvang van zijn leerstoel uit te breiden (hetgeen uiteraard een bredere financiële basis veronderstelt). Het (op termijn) realiseren van een voltijdse leerstoel zou uiteraard sterk bijdragen aan de verdere ontwikkeling van *Intelligence and Security Studies* tot een zelfstandig en volwaardig wetenschappelijk vakgebied. Voor het vereiste pionierswerk lijkt dr. Abels een uitstekende kandidaat.

De kandidaat heeft aangegeven beschikbaar te zijn per 1 september 2017.

Wetenschappelijke Integriteit

Om de wetenschappelijke integriteit en onafhankelijkheid van deze leerstoel te waarborgen, zullen de nevenwerkzaamheden van de kandidaat expliciet op de Nederlandstalige en Engelstalige website van de Universiteit Leiden vermeld worden. Daarnaast zal, bij het onderzoek wat zowel door de kandidaat, als door anderen in de Intelligence Studies onderzoeksgroep wordt uitgevoerd, expliciet verwijzing worden gemaakt naar de aard en bron van financiering van onderzoek. De wetenschappelijke integriteit wordt voorts gewaarborgd door de stevige en zichtbare inbedding in onderzoeksgroepen bij het Institute of Security and Global Affairs (specifiek: De onderzoeksgroepen *Cybersecurity* en *Terrorism & Political Violence*) en deels bij het Instituut Bestuurskunde (specifiek: *Aansturing en Controle van Publieke Organisaties*). Gedurende de periode van zijn aanstelling zal de kandidaat periodiek overleggen met de Wetenschappelijke Directeuren van beide instituten (Institute of Security and Global Affairs en het Instituut Bestuurskunde), over eventuele integriteitsrisico's en hoe deze risico's adequaat te adresseren.

Bijlagen

- I. Rapport wenselijkheidscommissie
- II. Advertentietekst
- III.
 - a. Reactie zusterfaculteit Universiteit Utrecht
 - b. Reactie zusterfaculteit Tilburg
 - c. Reactie zusterfaculteit Rotterdam
- IV. Curriculum vitae dr. P. Abels, overzicht van publicaties, two-pager